

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:
8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "
Kolek (štampelj) znese vselej 30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi
se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Slovenski državni poslanci.

Državni zbor je v 42. seji, 26. marca, imel razpravo o višjih šolah avstrijskih. Te razprave so se vdeležili tudi slovenski poslanci. Prvi med njimi je govoril dr. Razlag, ki je med drugim rekel:

„Na jugu je menda najbolj potreba vstanoviti vseučilišče, kajti v veliki pokrajini od Kotora do Gradca ni nobenega takega višjega učilišča, med tem ko imajo druge dežele do obstoječih vseučilišč na Dunaju, v Pragi, v Lvovu, v Krakovu, v Inšpruku po železnici precej blizu.“

„Vednost ima biti splošno blago vsim, da se tudi koristne znanstvene znanosti na njenih žarkih ogrevajo in veselo napredujejo. Omika in blagostanje, združeno z gorkim avstrijskim domoljubjem bodo nasledki tega.“

„Ako toraj premišljam jug, kateri v dolgih pokrajinah nima nobenega vseučilišča, se mi vstanovljenje čisto italijanskega vseučilišča denarstvenim zahtevam do cesarstva ne zdi primerno, ker je prebivalstva laškega jezika za lastno, čisto laško vseučilišče morebiti vendar premalo. Za poldrugi milijon Slovencev bi menda tudi ne kazalo napravljati čisto slovenskega vseučilišča. Toraj bi bilo morebiti priporočati, da se najde način, po katerem bi se za razne narode na jugu, kateri v samo majhenih deželah poleg drugih stanujejejo, zamoglo osnovati skupno vseučilišče. To bi se po mojem mnenju potem

zgodilo, ko bi se vseučilišče na tak način vrvnalo, da bi se v dotičnih jezikih, v nemškem, italijanskem, slovenskem in ilirskem, marsikteri praktični predmeti morebiti tudi vstrično predavali, med tem ko bi se v družih predmetih prav lahko podučevalo v enem samem jeziku. Smelo bi se tedaj morebiti priporočati, da se za te dežele in ljudstva vstanovi tako imenovano „južno mednarodno vseučilišče“.

„Da je zedinjenja tih narodov v malih deželah želeto, nad tem ni dvomiti, in jaz porabim to priliko, da odgovorim jako spoštovanemu gospodu udu visoke zbornice, kateri je pred nekaj dnevi skoro gotovo na mojo adresu obračal besede, da deželno pravico opuščamo in si država za to jemlje levov delež. Naj mi bo dovoljeno svoje mnenje o tem naravnost izreči. (Slišite!)“

Država je naše občno zavetje, njena moč je tudi naša moč, njena slabost bi bila tudi naša omaga. (Klici na levi: Prav dobro!) Nizki duhovi v majhenih deželah, polni domišljevanja in samopridnosti, bi ono oblast zlorabili, katero bi zamogli dobiti v roke, in mnogokrat se je že mnenje preiskavalo, da se marsikteri umni morajo iz teh dežel preseliti, ker bi v tacihi malih deželah ne mogli več prebivati, ko bi se pravica in prostost z nogami teptala, da bi se najnesramniši samopridnosti streglo. Toraj se bojimo takega samozakonstva, kakoršnega bi država Bukovina, Solnograško, Koroško, Kranjsko itd. ne moglo prenašati. (Klici

na levi: prav dobro!) Ljudstvu bi tam nobene kosti ne vrgli, ktera je levu ostala, temuč duševno vklenjeni, bi ljudstvo pustili duševno in telesno od glada poginiti. Mi smo toraj zoper razdeljenje cesarstva, in jaz menim, da nas ni le pragmatična sankcija, temuč da so nas tudi naslednje nadloge združile v eno državo, in da bo nas prosta konstitucionalna pravna združena našla v dobrih, kakor popred v hudih dnevih!“ (Dobro! na levi in v središču.)

Tako je govoril dr. Razlag 26. marca 1874. Poglejmo pa sedaj, kako je dr. Razlag o tej reči sodil pred petimi leti. Na vižmarskem taboru 17. maja l. 1869 je dr. Razlag govoril o ravno tem predmetu in med drugim rekel:

„Zgodovina nam dokazuje, da imamo pravico tirjati vseučilišče. Že pod Napoleonom I. smo imeli v Ljubljani dva razreda medicine poleg bogoslovja. Leta 1848, tistikrat ko se je vse gibalo in tudi Slovenci niso spali, se je posebno za to potegovalo društvo „Slovenija“. Tudi ministerstvo na Dunaji je l. 1848 v razpisu 22. sept. št. 5438 izreklo važnost vseučilišča v Ljubljani za slovenske pokrajine ter obljubilo, da se bode tudi zadostilo tej potrebi. Le za ta čas pa je z ministerskim razpisom od 5. oktobra l. 1848 št. 6230 naročeno bilo — ker ni bilo mogoče vseh šol na enkrat ustanoviti — naj se učita dva pravoslavna predmeta: državljanski in kazenski zakonik in še zdaj živi g. dr. Lehman, ki je tačas prav dobro slovensko podučeval, g. Mažgon pa je že umrl. Če je tedaj pred 20

Podlistek.

Sv. križ.

Kratko premišljevanje sv. križa bode morda dobro došlo čitateljem „Slov.“ v tem času, kateri je vsakemu katoličanu tako svet, tako pomenljiv in kateri zbuja tolažilne misli na Odrešitelja sveta.

Križanje bilo je v navadi pri Sircih, Egipčanih, Perzihi, Grkih in Rimcihi. Bila je kazen za najzadnje sužnje; in naj večja sramota za vojake, državljane in druge plemenitega rodu. Je li bilo tudi pri judih navadna kazen, nimamo dovolj določnih dokazov; kajti tudi Kristus ni bil neposredno od Judov na križ obsojen, ampak na povelje rimskega namestnika Pilata.

Rimci posluževali so se raznih križev. Nekteri so bili le iz enega bruna, drugi iz dveh, ktera sta se križema zbila, da sta imela podobo rimskega X; ali pa da sta se v sredi križala ter imela podobo †; ali pa krajši del bil je na koncu družega pribit ter je nastala podoba samaritanskega T. Tej zadnji sliki bil je podoben tudi križ Kristusov, tako ga nam saj predstavljajo stari spominki, denarji in

najstareji križi. Pred križanjem bili so hudo delniki bičani z vrvmi, v kojih koncih so bile običajno kosti vpletene. Na to so se pribili z žebli na nogah in rokah na križ.

Ne ve se, iz kakšnega lesa je bil križ Kristusov narejen. Po znanem heksametu:

„Ligna crucis palma, cedrus, cypressus, oliva“, bila je palma, cedra, cipresa in oljka.

Po mnenju družih ste bile smereka in pušpanovina (Buchbaumholz) na mestu palme in oljke. Spisovatelj dela „historia scholastica“ in drugi pripovedujejo sledeče. Kraljica iz Sabe, koja je Salomona zaradi njegove sloveče modrosti obiskala, ogledovala je, stopivša v kraljevsko dvorano, neki steber ter prerekovala, da bodo na tem človeka zlobno vsmrtili, a le v nesrečo in pogin Izraelcev. Salomon hotel je tej nezgodi v okom priti ter zakoplje steber na istem mestu, na kojem je pozneje ribnik Betezda nastal, kojega omenja sv. Janez v 5, 2, 3, 4. Ko se je čas terpljenja bližal, priplaval je les vrh vode in iz njega so Judje napravili križ.

Po drugi govoricu, katero sem vže v svojih mladih letih slišal, priskrbelo je les za sv. križ celó drevo spoznanja dobrega in hudega, koje se je po raznih čudežnih potih ohranilo in v Jeruzalem prišlo. Drugo poročilo govori od trepetlike (Espe). Zaradi tega pa od istega

časa vedno njeno listje trepeče, kakor se na Skotskem o mali brezi pripoveduje, koja tako mala skoro le grm zraste, ker je bil Kristus z vejicami take breze bičan.

Je li bil Kristus na vže postavljeni ali še na zemlji ležeči križ pribit, ni določeno. Sv. Avgustin in najznameniteji sv. očetje so prvega mnenja.

Upanje in tolažba vsem, kateri so zaradi sv. vere mnogo trpeli in še trpé, Kristus — moral je izpiti najgorenje kelih. Človeška domišljija ne more grozovitneje muke iznajti, kakor je počasno umiranje na križu. Morda se nam dozdeva nektera različnih muk za trenutek strašnejša — ali več ur v smrtnih bridkostih na križu raztegnjen viseti, presega vse. Naj slavnejši umetniki, koji so križanega Izveščarja slikali, tožijo, da ni mogoče v podobi izraziti, kar je neizrečeno pomnoževalo muke; teže telesa namreč niso nosile roke ali noge, koje so menda čisto nepravilno pribite bile, ampak poprečno bruno.

Če tudi je bil Kristus vže ves slab, za grozne bolečine na križu bilo je še dovolj časa. Kakšne bolesti vzročil je trenutek, ko so žebli noge in roke prebili; a več so še le sledile. Žebli raztrgali so pri teži telesni meso, rane so se vnele in po celem životu vsipala se je mrzlica za ranami in spremljala

leti mogoče bilo slovenski podučevati v višjih šolah, koliko lože bo to mogoče danes. . . Vsaki dan se nam ugovarja, da slovenski jezik ni še dosti opiljen za visoke šole, da nimamo dosti izrazov za to ali uno stvar, kar večidel izvira iz nevednosti, še večkrat pa iz zlobnosti. Vsi ti ljudje ne vedo, kako bogat je naš jezik; ne vedo, da že imamo nekatere bogoslovne, prirodoslovne bukve; da imamo že 16 let imenoslovje pravoslovno in politično, državljanski in kazenski zakonik. . . Pa tudi učnikov imamo dovolj. Profesor Kranjc je na Erdeljskem, drugih učenih veljakov imamo na Hrvaškem in drugod, ti naj se pokličejo domu. Obiskovalcev za slovensko vseučilišče gotovo ne bode manjkalo iz vsih slovenskih pokrajin, ker se v Zagrebu ne morejo za nas izučiti, kajti tam veljajo druge postave in se tudi druge učé! Posebno z obzirom na Dalmatince, ki so prej v Padvo hodili, bilo bi kaj koristno slovensko vseučilišče v srcu Slovenije — v Ljubljani. Tudi pri drugih narodih pride 1½ milijona ljudi, — kolikor je tudi nas Slovencev — na eno vseučilišče in z ozirom na Dalmatince bi tukaj skoro bilo za dva milijona ljudi, ker od južnega konca Dalmacije do gradca ni vseučilišča. . . Priporočam toraj, da soglasno sprejmete sklep: Na Vižmarskem taboru zbrani slovenski narod zahteva, naj se brž ko brž ustanovi slovensko vseučilišče v Ljubljani.“

Kolik razloček je med tem predlogom in predlogom od dr. Razlaga stavljenim v državnem zboru. A tedaj bil je dr. Razlag še narodnjak, kteremu je bil pri srcu blagor slovenskega ljudstva, zdaj mu je puhla pohvala nemčurskih liberalcev ljubša, kakor priznanje svojega naroda, zdaj išče le lastnega dobička in za to mu nobena žrtev ni prevelika, naj s tem slovenskemu srcu vseka še tako hudo rano. „Narod“, ki od nekaj časa sem kakor veša leta okoli nemško-liberalne lešarbe, dokler si čisto ne bode prismojil narodnih perutnic, imenuje Razlagov predlog jako „zmeren.“ Kako bi ga bil pač imenoval, če bi ga bil stavil grof Hohenwart, ali grof Barbo, ali če bi bil morda prišel celo iz Bleiweisovih ali dr. Costovih ust? Pa se ve: „gliha vkup štriba“ in Narod dr. Razlaga zdaj ne sme ravno nič oči-

jo je neprenesljiva žeja. Ali največe, da! nedomišljive muke obstale so v tem, da se ranjenec ganiti ni mogel. Vsak še tako slab poskus žilice gibati, k čemur ga je vže notranji strah silil, pospešil je le bolečin polno krčenje in še le bridkeja čuvstva. In stanje neizrekljivih, da! obupavnih muk, koje so se od sekunde do sekunde množile, trajalo je dve, tri — res osode polne ure.

In kako strašne bolečine, ako je bil Kristus prvlje križan, ter se je križ še le po tem v zemljo zasadil! V Mariborski stolni cerkvi nahaja se pri krstnem kamenu jako velika podoba, koja nam ta trenutek predstavlja. Groza in strah spreletava človeka, ki si ogleduje ta v srce segajoči prizor, kteri je res umetelno dovršen.

Po smrti Kristusovi zakopajo Judje križ v zemljo. Posrečilo se je pa cesarici Heleni, materi Konstantina Vel., najti ovi kraj, kjer je naš Odrešitelj trpel in umrl. Na njeno povelje se je na tem mestu dalje časa kopalo. In res, našli so se trije križi, izmed kterih so Kristusov križ spoznali po čudežnem ozdravljenju nekega bolnika, ki se ga je na povelje škofa Makarija dotaknil. Od tega časa se datira sopraznik najdenja sv. križa 3. maja. Polovica sv. križa zanesla se je v Konstantinopol, polovica pak se je v Jeruzalemu shranila v

tati, ker njegova volitev je „Narodovo“ delo. Samemu sebi pa tudi „Narod“ noče dajati nezaupnice. (Dalje prih.)

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Kamniške okolice, 30. marca. (Izv. dop.) Kdor ve, kako zburjeno je bilo ljudstvo, ko so se izgnali jezuiti iz Repenj, in kaj vse se je in se še govori o onih, ki so po ljudskem mnenju k temu kaj pripomogli, bo razumel, kake govornice so se raztresle in kaka razdraženost je zopet med ljudstvom nastala, ko se je zvedelo, da žandarji nalaš hodijo po cerkvah cerkvene govore opazovat. „To pa ne, to pa ne gre! Mi plačujemo žandarje, da nas varujejo tatov“ i. t. d. Res tolikega šundra nisem kmalo čul, kakor je ravno zdaj o tem. Ljudstvo je pričelo samo si grozne reči izmišljovati in pripovedovati, kako da so tega in tega duhovna kar na prižnici zgrabili i. t. d. Naj pač oni pomislijo, ki tako sejejo veter, da bodo želi vihar.

Posebno se ljudstvo pritožuje, ker vkljub tolike davšine, denarne in tudi krvne, ni nič več varno zarad svojega imetja in še celo zarad svojega življenja ne. Pripoveduje se, da v smeledniškem gozdu nad Medvodami se že od jeseni klatijo roparji, ki zlasti ženske napadajo. Že v jeseni so napadli v gozdu nekega možaka. Nek drugi bil je napaden zgoraj Smlednika. Vzela sta mu roparja boje 50 gld., za ktere je mislil v Ljubljani deteljnega semena kupiti. Ko ju je prosil, naj mu vsaj toliko pustita, da se bo med potjo preživel, sta mu pokazaje na svoje puške in nože rekla: „Ti bova kmalo dala, ako nisi zadovoljen.“ Sv. Pavla dan jo je boje po tisti poti nek drugi komaj skozi gozd s svojim urnim konjičem odtegnil, potem ko je že eno po glavi dobil. Ženske pa so bile boje že silno velikokrat napadene. Prašaj ljudi, zakaj žandarji tega ne naznanijo, in odgovoré ti: „Saj žandarji velikrat gori skozi pridejo. Pa žandarji lepo po cesti se sprehajajo, tolovaji pa med tem v hosti skriti leže. Tudi so bili ljudje že zarad tega zaslišani in boje še celo v Smlednik je komisija prišla. Ali kaj hoče vse to! Zarad tacih komisij in žandarjev na cesti se tolovaji

cerkvi, ktero je Konstantin v čast sv. križa sezidati ukazal.

Od tega časa kinčalo je znamenje sv. križa cerkve in kapele, cesarske palače in borne bajte, obljudene in puste kraje. Na zastavah in orožji lesketal se je ta panir gotove zmage in sladkega negoljuivega upanja. Moči sv. križa in imenu Kristusovemu, koje se je bliskalo na škitih in vihrastih praporih, pripisovala se je slavna zmaga Konstantina nad Maksencijem. Cerkev v podobi križa zidati je s časoma navada postala.

Pozneje bil je ustanovljen v čast najdenja sv. križa poseben red, kojega udje so se križnike (Kreuzträger) nazivali, po celi Evropi samostane zidali, kterih so 208 šteli. V Italijo so prišli 1169, v Anglijo 1244. V Franciji in Nizozemlji jih vže nahajamo 1188. V Pragi naselili so se stoprv 1237; še pozneje v Avstriji, Šleziji, Moraviji. S prva imeli so križ iz železa, potem iz srebra, njihov general pa iz zlata.

Za časa Heraklija polasti se perzijski kralj Kosroes Jeruzalema (614) ter odnese isti del sv. križa kot zmagovalno znamenje, kterega je Helena mestu izročila, ali po večletnem boji z nova pridobi 628 Heraklij ta paladij svojega kraljevstva. Prišedši v Jeruzalem odloži svoj kraljevski kinč in nese na

v hosti vedno le dobro počutijo. Ako bi jih pričeli mi kmetje preganjati, nam pa vse požgó. Še skoraj izdati si lumpa nikdo ne upa, ker družega nima od tega, kot pota, nazadnje tat še 10krat hudobniši iz luknje pride in še rudečega petelina na streho spusti. Zakaj bi se ne pokazala srčnost, ktere so nekteri tako polni proti cerkvi, ki nam tatove in tolovaje gotovo najbolj zatira? Naj bi se odposlali vojaki z žandarji, saj gozd smledniški ni tako velik, da bi tičkov, ki že od jeseni ondi gnjezdijo, ne zasačili. Znano je, da je pred nekterimi leti eden tolovajev neko deklico ravno v tem gozdu skoraj vso razrezal. V tem gozdu stoji bolj v sredi neka hiša prav sama, o kteri se sploh meni, da se večkrat tolovaji v nji shajajo. Pravijo, da jo tudi žandarji večkrat pregledajo. Pa tički se že vedo morebiti o pravem času umakniti. Nekega dne so šolski otroci prav zelo govorili, da je deklica, iz one hiše doma, ki hodi tudi v šolo, jim pravila, da je bilo 6 pravih „kergelcev“ v hiši, pa prišla sta dva žandarja po cesti in sta jo kar mahala naprej, še ozrla se nista.

Še nekaj. 23. februarja je bilo več mož pri g. Klančiču, c. k. okraj. glavarju v Kamniku. Opraviti so imeli zarad všolanje otrok, posebno v onih krajih, kjer ni stalnih šol. Naši poštenjaki so gospodu glavarju pripovedovali, kako da, kar je pri njihovih slabih močeh mogoče, za podučenje otroc skrbé, kako da jim pri tem zlasti duhovstvo pomaga in kako se otroci v najimennitnejšem, to je kršanskem nauku lepo podučujejo. Pa gosp. glavar jim je eno zasolil, ktere kmetje kar pozabiti ne morejo: „Ej kaj kršanski nauk“, so bile boje njegove besede. „Gospod, ta je pa pri nas prvi“, bil je hitri odgovor enega moža. — Ta g. Klančič je razposlal kot predsednik c. k. okraj. šolskega sveta nekterim duhovnom dopise, v kterih zahteva od njih, naj mu — čujte! — pri všolanji otrok bodo na pomoč.

Naj mu toraj naznanijo vse otroke, ki imajo v šolo hoditi in še tudi, kako daleč imajo otroci hoditi iz te ali one vasi v šolo te ali sosednje fare. Kaj pravite k temu? Tedaj tisti duhovni, ktere so liberalci še le pred kratkim s takim vriskom od šolstva odpravili,

vlastnih ramah sv. križ vrh Kalvarije, od koder so ga bile sovražne roke sè silo vzele. Spomin na to pobožno početje ohranil se je v soprazniku povišanja sv. križa 14. sept. Vsako leto je bil ta dan v Konstantinopolu sv. križ ljudstvu na ogled izpostavljen. Koptiški kristjani blagoslovijo na ta dan križ, katerega v Nil vržejo v zahvalo za dobrote, koje jim Bog po poplavljenji Nila deli.

1492 našli so, kakor se reka, v neki rimski cerkvi napis sv. križa; in Benediktinci mesta Toulouse trdijo, da imajo večji del tega napisa v svojih rokah. Rim, Milan in Trier prisvojujejo si žeblje sv. križa, s kojimi je bila po pravljici Konstantinova čelada okinčana.

Na Neapolitanskem v mestu Bari nahaja se v kapeli Regia del Tesoro trn, boje, iz trnjeve krone Kristusove. Kakor govorica gre, porosi se trn, kadar je veliki petek 25. marca, za nekaj časa s krvjo. Tako se je prigodilo leta 1842 in leta 1853, kakor se je iz dotičnega mesta v Rimu izhajajočemu časniku „Civitta cattolica“ poročalo l. 1853.

Proti koncu sedmega stoletja sklenil je šesti občni cerkveni zbor v Konstantinopolu, da se sme Kristus v človečji podobi, viseč na križu obrazovati, da si kristjani tim lagljeje trpljenje in smrt Odrešiteljevo predstavljajo. To je dalo povod h križem, kterih se veliko

naj bi zdaj zopet pomagali pri šolstvu, ker drugače ne gre. Pa kako pomagali? Ponižni pisarji naj bi bili ter sporočali na povelje, koliko otrok ima tu pa tam hoditi v šolo, kako daleč imajo v to ali uno sosednjo šolo. Gospodine, mar niso drugi organi zdaj postavljeni zato? Ako bi vi morebiti rekli: „Da, pa tu ali tam jih ni“, moramo reči, da tega ne naše duhovstvo, pa tudi mi katoličani krivimo. Eno pa mi dobro vemo, in to je, kdo se je skozi in se še zdaj najzdatnejše trudi, pa večidel čisto zastoj, za lepo izrejo naše mladine, — in to je ravno naše sedanji čas tolikanj zaničevano duhovstvo.

Iz Gorice, 30. marca. „Glas“ piše, da so gostilničarski in kavarnarski strežaji 20. istega meseca — v petek — po sv. Jožefu v postu napravili veliki ples v gostilnici „all' Europa“ na Travniku, češ, da je potreba pokazati mračnjakom (cerkvi in duhovščini), kako malo se briga Gorica za postni čas in za duhovske pridige! To je bil glavni namen, pravi, čeravno so razglasili, da ima se čisti znesek darovati zavodu zapuščenih fantincev. Liberalci so jim dajali korajžo. Razposlali so neki okoli 1500 povabilnih listkov. Prišlo jih je pa izmed toliko povabljenih — še ne 50, ženskega spola samo — 5. Dohodkov je ne prav 70 gl., s katerimi se komaj plača vojaška godba; zapuščeni fantinci pa bodo čakali — zapuščeni — čistih dohodkov — doklej? — Novi veliki zvon za sv. Goro, ki je na ogled pri dvornem zvonarju g. Samassa-tu v Ljubljani, ima 62 centov teže, širjave 5 čevljev in 9 palcev, višave pa 5 čevljev in 4 palce; trije manjši bodo vlti sredi aprila, blagoslovljeni pa pred ko ne sredi maja na sv. Gori.

Iz Dunaja, 31. marca. Izid volitev v delegacije ni vladni stranki nič kaj po volji. Zlasti zbadata vlado v oči politična dvojčka, Giskra in Herbst, od katerih se boji, da bi se ne maščevala za prejšnje propade. Sploh so — razen poljskih — vsi poslanci za delegacije najskrajnejše stranke, toraj se ne nadja od njih drugoga, kakor da bodo peli pesem, kakoršna se je čula v državnem zboru. Za Kranjsko je voljen, kakor znano, dr. Schaffer, kateri ni nikdar skrival svojih simpatij do Prusije.

znamenitih v rimski cerkvi nahaja, n. p. Santissimo Crocefisso v Neapoli, Santo Voeta v Luki, križi v Loreti, Tridentu, Gentu, kojih čudnežna moč se je vže često pokazala.

V zahodu pripisovala se je sv. križu skrivna moč, kakor nam priča „križna sodba“ in „križni poskus.“ Postavil se je toženec in zatoženec z razpetimi ali križema stegenimi rokami nekaj časa pod križ, in bil je isti obsojen kojemu so najprvle roke vtrnole.

Vojske, ktere je zahod z izhodom bojeval za svobodo sv. dežele, imenujejo se križarske (1096, 1147, 1189, 1217, 1228, 1248), ker so nosili sodeležniki križe na oblačilih in praporih.

Zaznamovanje sè sv. križem na čelu, ustih in prsih je zelo stari obred krščanske cerkve. Vže pri pri prvih kristjanih je bilo navadno pri sprejetju katehumenov, pri eksorcizmu, pri maziljenju pred krstom in pri birmovanju.

Postal je tako sv. križ, nekdanj sramotno smrtno orožje, podoba Kristusove vere, pobožnosti in ponižnosti. Na visokih palačah kakor na mirnih gomilah, na posvečenih altarjih, kakor v roki mrliča opominja nas glasno: „človek veruj in upaj!“

M. L.

— Delegacije v Peštu se začno 20. t. m. Štajarsko bosta zastopala Rechbauer in vitez Carneri, namestnik Kellersperg, — Koroško Ritter, namestnik Nischelwitzer, — Istrijo Franceschi, namestnik Vidulič, — Goriško grof Coronini, namestnik Winkler, — Tržaško Teusch, namestnik Porenta.

30. marca je prišel na vrsto budget kupčijskega in poljedelskega ministerstva. Pri tej priliki sta poslanca Schöffel in Schönerer prav gorke založevala ministru poljedelstva Chlumetzky-ju, očitaje mu, da je poljedelstvo še na isti stopinji, kakor je bilo, dasiravno so se stroški zelo pomnožili. V ministerstvu so do malega uradniki nesposobni in podpore se tudi jako svojevoljno delé. Minister Chlumecky je odbijal te napade, a ne s posebno srečo, vtisk je ostal, da-si sta mu na pomoč prišla še dva poslanca njegove stranke.

Glasoviti predlog Prator, naj se za laški del Tirolovev dovoli samosvoj deželni zbor neodvisen od sedanjega, ki zboruje v Inšpruku, je bil vkljub Pražakovemu nagovoru sprejet in izročen posebnemu odboru. Ako zbornica ta po odboru nekoliko brž ko ne prenarejeni predlog sprejme, méni „Glas“, potem imajo naši poslanci kaj lepo priložnost, celó v državnem zboru staviti predlog o zedinjeni Sloveniji (t. j. o zedinjenji Slovenije), in ako Lahom v Tirolih lastni deželni zbor dovoli državni zbor, bi zedinjenja Slovencev tudi ne smel braniti, pa „quod licet Jovi, non licet bovi“. Združena Slovenija bi bila zapah proti poželjivosti laškega soseda; lastni deželni zbor laških Tirolov pa mu gladi in pripravlja pot v ljubo Avstrijo; toraj zadnje naj se dovoli, prvo naj se odbije!

Ogerska, 31. marca. Kakor piše ogerski „Lloyd“, bo šel v Carigard baron Herbert na mesto grofa Zaluskija kot prvi poslanec. Poslanski svetovalec grof T. Zichy, ki je bil do zdaj v Berolinu, bo šel s svojim očetom tudi v Carigrad. — Hrvaški deželni zbor bo sklican 10. ali 12. aprila in zboroval do srede maja.

Vnanje države.

Pruska. Svèt nemške zveze je v seji 29. marca po predlogu železniškega odseka povabil zastopnike zveznih vlad, da bi do 15. aprila počakale s sklepom o povikšanji železniške vožnje cene za blago. — Nemški poslanec na Dunaji, general Schweinitz, je dobil z majem počenši odpust, da se podá v severno Ameriko v rodovinskih zadevah.

Francoska. Izpolnilne volitve so večidel po volji republikancev izpadle. To je žalostno. Isti dan, ko se zve ta zmaga radikalizma, pride iz Avstralije novica, da je več komunistov, med njimi Rochefort, Grousset in Balliero, ušlo iz Nove Kaledonije, kamor jih je francoska vlada poslala v prognanstvo. Zdaj so srečno dospeli v Novi Kastel, okraj Neu-Südwalles. Toda prekucij željni komunisti tam ne bodo ostali in ne bo dolgo trpelo, ko se bodo oglasili v Londonu, Bruselju ali v Švici, ter jeli vnovič rogoviliti. — Pariška banka je 30. marca s Sadik-pašem pristopila pogodbi zavoljo posojila 40 milijonov frankov, kterega dobi Turčija.

Španjska. Najnovejša poročila iz bojišča so si popolnoma nasprotna, oba dela pripisujeta zmago sebi. Karlistično poročilo iz Bayone pravi, da je boj 27. marca trajal ves dan in nehal še le 28. marca in da so Karlisti obdržali vse svoje pozicije v drugi vrsti,

tudi vtrjeni grič Abanto ter potrgali telegrafično zvezo okoli glavnega stana Seranovega. — Kakor se trdi, sta generala Loma in Primo nevarno raejena. — Iz družih telegrafičnih novic je toliko razvidno, da je bil boj na vsak način strašno hud, topničarski obrst je celó v boju padel. Mislimo, da bo stvar kmalu bolj jasna.

Domače stvari.

(Ljubljanske šole.) Prvo polletje se je končalo na vsih ljubljanskih šolah začetkom tega tedna. Napredek je neznano slab po vseh. Tako na priliko je samo na realki 73 učencev dobilo „trojke“, o kterih se nekdanj še slišalo ni. Vzrokov tega slabega vspeha je več; veliko so učenci zamudili in pozabili na dolgih počitnicah, ktere so imeli zavoljo koz, mnogo jim je na poti tudi poduk v nemškem jeziku, kterega naša mladina ne zna in ne ume, a tega naša vlada nikakor spreviditi noče. S tem pa se godi škoda ne le učencem, ampak tudi njihovim starišem, kteri svojega sina pošljejo včasih iz daljnih krajev in ga v Ljubljani težko zdržujejo, ker je dragina zdaj velika. A vse to strpé in si odtrgajo marsikak grižljaj od lačnih ust, da mu napravijo obleke, kupijo knjige, plačajo hrano, stanovanje in šolnino, — iz edinega namena, da bi se kaj naučil, kar bi mu bilo v življenju koristno. Mesto tega se trpinči z nemščino, ktero ga ta profesor po tej a oni po drugi gramatiki in svojih muhah uči, in ko pride konec leta, se vrne naveličan domu — z „dvojko“ ali „trojko“ in vse je zavrženo, kar so stariši za-nj žrtvovali. Potlej pa vpijejo, da našemu narodu manjka omike. Ali bi je nemcu ne manjkalo, ako bi bil prisiljen pridobiti si je s pomočjo ruskega ali španjskega jezika.

— (Iz seje deželnega odbora 27. marca.) Dopis deželnega predsedstva, da se utegnejo deželni zbori sklicati 15. septembra t. l., se je vzel na znanje. — Mestnemu magistratu tukaj se je odgovorilo na dopis zarad prodaje deželne hiše, „Ballhaus“ imenovane, v Gradišči za deklško šolo, da deželni odbor hoče prihodnjemu deželnemu zboru prodajo omenjene hiše priporočiti. — Na povabilo mestnega magistrata za ogled prostorov za realko v novem hranilničnem poslopju itd. je deželni odbor izvolil deželnega glavarja in odbornika Murnika v dotično komisijo 31. marca. — Na predlog oskrbnitva tukajšnje bolnišnične cerkve se je dovolila naprava novega kora z novimi orgljami iz nabranih milodarov, in izrekla zahvala bolnišničnemu duhovniku za prizadevanje za to napravo, ter se je vodstvo te stavbe izročilo deželnemu inženirju. — Da se poizvedó nektere okoliščine za sprejem v deželno založbo v slovenskem jeziku pisane latinske gramatike prof. Ladislava Hrovata, se je deželni odbor obrnil na deželni svèt. — Namesto izstopivšega g. Val. Krisperja je deželni odbor izvolil Jakoba Čudna, posestnika v Dragomeru pri Brezovici, za šolskega svetovalca za politični okraj Ljubljanske okolice. — Pogoji ravnatelja nemških glediščnih predstav zarad odstopa deželnih lož za slovenske glediščine večere, in njegovi pogoji zarad tega, da bi se v prihodnji sesiji gledališče večkrat kakor do sedaj prepustilo za slovenske igre, so se naznanili dramatičnemu društvu v pravdarek in odgovor.

(Porotna obravnava.) Lani 16. novembra je bil prišel Janez Toni, hlapec iz Lanišča v šmarijski fari na Dolenjskem doma, v gostilnico „zum Mondschein“ na št. Peterskem

predmestji in jel tako rogovoliti, da ga dva vojaka primeta in potisneta na ulice ter, kakor pravi, tudi otepta. Na to gre proč, a se kmalu vrne nazaj z golim nožem in zabode enega topničarja, da se pri ti priči zgrudi in umre, ne da bi bil besedico spregovoriti mogel; bil je zadet v srce in glavna pljučna žila mu prerezana. Druzega topničarja rani pa Janez Toni z ravno tistim nožem in sicer na desno stran prsi blizo vrata tako, da je 54 dni pozneje v vojaški bolnišnici po hudem bolehanju umrl in sicer zavoljo tega, ker se mu je vsled rane začela kri gnojiti in se je vsa spridila. Vsi zdravniki so izrekli, da je tudi drugi topničar za rano umrl. Hudodelnik, takrat brez službe, se je podal potem v Medijatov hlev na dunajski cesti, kjer ga je na jutro ljubljanska mestna straža prijela. — 26. marca t. l. je Janez Toni zavoljo tega imel zagovarjati se pred porotniki. Zatoženec prav skesano obstane, da je prvega zaklal, a o drugem noče nič vedeti, rekoč, da je bil pijan. Pa oboje se mu dokaže po pričah, katerih je bilo trinajst poklicanih, porotniki ga spoznajo krivega obeh teh hudodelstev in sodnija ga obsodi na 7 let težke ječe, dasiravno je njegov g. dr. Rudolf prosil „za en usmiljen urtel, ker se bo toko do smrt' grimal“. — Tega Janeza Tonita je pred kratkim nek mesar z lastno smrtno nevarnostjo otel gotove smrti, žugajoče mu po splašenem konju.

Razne novice.

— V Šopronju (Oedenburg) imajo gledišče, kjer pogostoma igrajo malo snažne reči, kar se tudi drugod velikrat godi po manjših mestih, da se zaničujejo katoliški cerkvi nauki in obredi, vstanove in predstojniki. Bilo je 21. marca, da so igrali Bergov „Ein Wort an den Reichsrath“ — in norčevali se s spovedjo itd.; kar začno učenci ondotne katoliške gimnazije žvižgati ter tako kazati svojo nevoljo o nespodobnem igranju. Pa — kaj se zgodi? Liberalci jih začno psovati, klicati policajev, in te dijake loviti, pahati ter so jih okoli 40 dokaj nedostojno tirali na policijo, in mestni glavar jih na sporočilo policijskega komisarja obsodi na tri dni v zaprtijo! Dijaki so bili zmenjeni skupaj povedati svoja imena in tudi zagovarjati svoje dejanje pred sodnijo, pa jih še poslušati niso hoteli. Da o tem hudo šumi po vsem mestu, se vé. Človek bi si mislil, kjer smejo eni glasno kazati svojo zadovoljnost, smejo ravno tako tudi drugi svojo nezadovoljnost. Žalostno je le to, da se tako očitno sme zasmehovati in zasramovati cerkev in njena nrava, da se očitno igrati smejo pohujšljive igre, in da se tako dejanje še grajati ne sme. Na Angležkem so v Londonu francoskemu kazališču prepovedali igrati več francoskih pohujšljivih iger, na pr. „Emil de Girardinov „Suplice d' une Femme“, Dumasov „Demi-Monde“, Sardovo „Seraphine“ itd; pri nas na Ogorskem pa se prosto predstavljati sme „Rosza Sandor“, „Ein Wort an den Reichsrath“, „Durchgegangene Weiber“ itd. piše „Das Recht“. Naposled se npravno čutilo zatopi tako, da ljudje ne vedó in ne ločijo več, kaj je pravo ali krivo, dostojno ali pohujšljivo. —

— Požar. Iz Boštanja 28. marca. Včeraj popoldne nas je zadela strašna nesreča. Pogorela je velika vas Šmarčina. Zgorelo je 17 hiš in vse drugo poslopje razun kozolcev, ki so bolj na polji. Rešili so le 4 hiše, od katerih ste pa dve zavarovani. Tudi nekaj živine je zgorelo. Požar je bil strašen, ker zarad sape je bila cela vas v trenutku vsa v ognji. Nagle

pomoči pa tudi ni bilo, ker le malo ljudi je bilo doma. Pomoč je še le prišla, ko je bilo že vse v ognji in zato so reveži le prav malo rešili. Ljudje so tukaj že tako prav revni, zdaj so pa gotovo še bolj usmiljenja vredni. Zato usmilite se jih, prijatelji mili! Pošijte jim milodarov, kolikor in kakor hitro kdo more! Nagle pomoči je silno potreba. — V njih imenu milo presi za pomoč.)*

M. Sajè,
kaplan.

— Laponci v Avstriji. V Brnu so se enkrat skazovali avstrijski Laponci. To so pravi dunajski „strici“ ali „škrici“, ki so se — po zgledu amerikanovskem — dali rujavo namazati ter za Laponce razglaševati, in so tedaj igrali že na Dunaju, v Požunu, v Gradcu, Celju itd. Unkrat so se predstavljali v Brnu, pa se spro med seboj in ovadijo. Nekdo ni dobil koj tirjanega plačila, pa pové vse, kaki sleparji so, da je ženstvo njihovo iz Jičina na Českem, sami da so Dunajčani itd. Da pred niso spoznali teh vrtačnikov!

— Poslancu Konradu Seidlnu je 61 njegovih volilcev poslalo nezaupnico zavoljo njegovega postopanja v državnem zboru.

V Krškem je te dni za kozami umrl nagloma še mladi odvetnik dr. Bratkovič, glavna podpora ondotne mladoslovenske kolonije.

— V Kostanjevici blizo Gorice so te dni tatovi okradli mater božjo. Vzeli so ji zlatnino in srebrnino in vse, kar se jim je kaj vredno zdelo. V cerkev so prišli skozi okno.

— Celjske čitalnice — ni več. Pokopal jo je, kakor že marsiktero koristno slovensko napravo, mladoslovenski duh. Ni davno še, kar je ta čitalnica stala na krepkih nogah in imela mnodo udov; a kar se je v nji mladoslovenski duh jel šopiriti, je hirala, posebno ker so jej duhovni svojo podporo odtegniti morali, in zdaj je popolnoma umrla. Škoda za-njo. „Mladi“ jo imajo na vesti. — Sicer pa se nam porača iz mnogih krajev, kjer so manjše slovenske čitalnice padle v roke „mladih“, da vse vidno hirajo. Ali je to napredek?

— Iz Vranskega se nam piše: Tudi naša čitalnica je že na hromovih nogah. S svojo nestrpljivostjo so „mladi“ prisilili duhovstvo naše okolice, da je hrbet obrnilo društvu, v katerem ni slišalo družega, kakor zabavljanje čez vero in duhovski stan; zdaj pa ima pičlo število udov in ti so bolj vrli v širokoustnem besedovanju, kakor v plačevanju pristopnine.

— „Koga v april poslati“, kar bi se po slovensko reklo: poslati koga v norce ali po norce, po gladež, po polževe ali rakove krvi, po žabje volne, v prazne barle ali za slamo po pah itd., razlaga v podlistku „Glas“, da je zgodovinsko v navado prišlo ali z Nemškega, kjer je 1. aprila l. 1530 po veliki denarstveni zmešnjavi več treskov ali Krahovcev prišlo na led; ali naravno — ker se ta mesec vreme tolikanj spreminja, češ, da je april podoba neumnega človeka, ki nima nobene stanovitnosti; ali po sv. pismu — ker se je v srednjem veku okoli velikonoči navadno v tem mesecu po kazališčih ponavljalo trpljenje Kristusovo, da pošiljanje v april je le posnemanje tega, kar pripovedujejo evangelisti od Kristusa, ki je bil pošiljan od sodnika do sodnika, v belem oblačilu — zasmehovan kot brezumnež — od Heroda k Pilatu. — Znano pa je, da so nekaj v belih oblačilih dotičnim go-

*) Vredništvo „Slovenca“ bode z veseljem darove sprejemalo.

spodom priporočevali se oni, ki so hoteli dobiti novo službo (od tod njih ime „candidi, kandidatje, kandidirati“ itd.); tako kandidira“ ali se priporoča za prestol kraljevski Kristus, je hotel z belo obleko njegovo — se ve — zasmehovaje naposled Herod naznaniti Pilatu.

— Iz Gorenjskega se nam piše: Tisti Rozman, o katerem je „Slovenec“ poročal, da je v gozdu nad Medvodomi napadil neko žensko, pa je bil po domačih lovcih ujet, je ravno tisti dan napadel neko drugo žensko, krčmarico v vasi, v kateri je Rozman rojen. Krčmarica se je zaprla v izbo, pa hudobnež se je tako dolgo zaletaval v duri, da so odstopile. Uboga vsa preplašena krčmarica, ki je bila boje sama doma, skoči pod posteljo, pa hudobnež skoči za njo, jo davi in ranža pod posteljo in boje tudi z nožem nekoliko rani, dokler eden otročičkov ne pride, ki, vidé kaj se z materjo godi brž na vas hiti in kriči, da ljudje priteko in hudobneža odpodé. Šel je potem po hosti proti Medvodom, kjer je žensko napadel, kakor je „Slovenec“ že poročal. Pravili so tudi, da je pri več hišah klobase in enako robo pokradel; pa so se mu še bali zameriti, da bi jim ne požigal. Pravili so tudi, da je na vprašanje, zakaj je žensko napadel, se izgovarjal rekoč: „Rad bi se bil peljal, pa ta ni hotela šestice.“ Vidši pa, da mu nočejo verjeti, se je boje nasmejal in djal: „Ej, čemu bi lagal. Zaprt bi bil rad. Doma nisem imel ne jesti ne stanovanja, ne obleke in sploh ničesar, tam pa sem bil z vsem tako lepo preskrbljen in v tako lepi hiši spravljem.“ Imel je ta človek popred prav lepo posestvo in je bil nekaj časa prav priden. Pa začel je zapravljati in ker ga ni nihče ustavljal, se je počasi privadil zanikernega življenja ter tako sam sebe spravil popolnoma na kant, soseski pa razun sramote napravil še dosti škode. Vtaknili so ga pozneje v vojake, pa že preveč popačen tudi ondi ni dobro storil. — To je sad napéne prostosti, po kateri liberalci v surki in fraku tolikanj hrepene.

Telegrafične denarne cene

30. marca.

Papirna renta 69.15. — Srebrna renta 73.60. — 1860letno državno posojilo 103.— — Bankine akcije 960 — Kreditne akcije 198.50. — London: 112.20. — Srebro 105.75. — Ces. kr. cekini —.— — Napoleon 8.95 1/2.

Denarstvene cene.

28. marca.

Državni fond.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		69.15	69.25
5% renta v srebru		73.70	73.80
Srečke (lozi) 1854. l.		98.25	98.75
„ „ 1860. l., celi.		103.—	103.10
„ „ 1860. l., petinke		108.50	109.—
Premijski listi 1864. l.		138.50	139.—
Zemljiščine odveznice.			
Štajarske po 5%		93.—	—.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%		86.50	—.—
Ogerske po 5%		74.50	75.—
Hrvaške in slavonske po 5%		75.50	76.—
Sedmogradske po 5%		73.—	73.50
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		963	965
Unionske banke		122.50	123.—
Kreditne akcije		207.—	207.50
Nižoavstr. eskomptne družbe		855.—	865.—
Anglo-avstr. banke		130.—	130.50
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.		171.—	172.—
Tržaške „ 100 „ k. d.		—.—	—.—
„ „ 50 „ „ „		53.50	24.75
Budenske „ 40 gld. a. v.		24.25	32.75
Salmove „ 40 „ „ „		32.25	24.25
Palfi-jeve „ 40 „ „ „		23.75	30.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „		28.—	24.50
St. Genois „ 40 „ „ „		23.50	21.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „		20.—	24.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „		24.—	23.25
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.28	5.29
Napoleons'or		1/2 8.95	8.95
Srebro		105.60	105.80